

52

I. N. J.
APHORISMI

HISTORICO-CRITICO-SACRI,

Quos,

Consensu Ampl. Ordinis Philosoph. in Reg. Academia Aboënsi,

PRÆSIDE

HENRICO HASSEL,

ELOQ. PROFESS. REG. & ORD. F. PHIL. h. c.
DECANO,

Publico bonorum Examini submittit

DANIEL AHLBERG

SMOLANDUS,

Die XII. MARTII ANNI MDCCXLVIII.

Loco horisqve convetis.

ABOÆ,

Excud. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typogr.

Hf Cand. Non f

Qui Mo^len esse Pentateuchi auctorem, contra communem Iudæorum & Christianorum consensum negant, hi non solum clarissimis Veteris Testamenti testimoniis adversantur: *Exod. XXIV. v. 4, 7.* *Deut. XXXI v. 24.* ad fin. cap. *Jos. I. v. 7, 8.* etc, sed ipsi Christo contradicunt, *Joh. V. v. 46.* *Luc. XXIV. v. 27, 44;* Qvem sequuntur Apostoli Jacobus; *Act. XV. v. 21,* & Paulus; *2. Cor. III. v. 14, v.*

Apb. II.

Qui vero eo usqve progrediuntur, ut relationibus Mosaicis profanorum scriptorum testimonia opponant, impudentem produnt stultitiam. Nam I. Historia profana antiqua, vel ipsa pagina norum confessione, incerta est, & multis fabulis resperfa. II. Qyomodo exteri melius intelligerent res Judaicas, qvam ipsi Judæi? III. Gentiles in suis narrationibus a se invicem discrepant. * IV. Iidem plerumqve Judæos exosí, multa illis falso attribuunt. ** V. Ipsa Iudæorum instituta, ad feram posteritatem demissa, fidei historicæ S. vim addunt ac pondus demonstrationis.

Apb. III.

* Ut caetera praetermittam, Strabo Geogr. Libr. XVI. Diod. Sicut. Libr. I. Biblioth. Hist. ab Agypto, Justin. Libr. XXXVI. cap. 2. a Damasco, Cornelius Tacitus Hist. Libr. V. cap. 2. ab insula Creta Iudæorum originem repetunt.

** Convicta Gentilium in Gentem Judaicam proixe expli-

Aph. III.

Hæc tamen non obstant, qvo minus Historiam Sacram, peregrino qvidem fulcro in se haud indigam, extera qvoqve testimonia, qvntum in ipsis est, confirmant. Nam ubi peregrinus, idem qvæ hostis vel qvædam concessit, idem valet, ac si totum concessisset.

Aph. IV.

MUndum a Deo factum esse viderunt oculatores Gentilium, sed qvi materiam Deo coævam statuerunt; eundem vero ex nihilo producunt, primus omnium scripsit Moses.

Aph. V.

QVi ordinem creationis ex Legibus Naturæ, qvæ jam sunt, metiuntur, æqve errant, ac si qvis diceret, artificem horologii in illo construendo iisdem usum fuisse motibus, qvi obseruantur in horologio perfecto. Leges enim Naturæ sunt arbitriæ, & effectus creationis, qvibus ipse mundi Auctor in creando adstrictus non fuit.

Aph. VI.

QVæ autem exstant apud Mosen de ordine Naturæ, post absolutam creationem perpetim futuro, eorum veritas manet immutabilis. Sic generationem univocam Gen. I. v. II. haud obscure indigitatam, omnis confirmat experientia & communis peritiorum consensus adgnoscit.

A 2

Aph. VII.

cat Joan Francisc Buddeus Histor. Eccl. Vet. Test. Tom. I. per. I. pag. 541-547.

Gentilium plerique de origine generis humani absurdas prorsus soverunt opiniones; quod vero Moses haec de re narrat, ut in se verum, ita rationi admodum est consentaneum. Nec dubium, quin haec veritas, vel per traditionem, vel ipsa S. hujus Historici lectione ad aliquos gentilium devenerit; unde Plato in Menedemo, Politico & Critia, hominem a Deo ex terra formatum cum Artificiis sui imagine, refert. Proinde execrabilis est qvorundam, in Christianismo natorum, impudentia, qui revelatae veritati manifestam hic gentilium stultitiam praferunt; qualis erat Hieronymus Cardanus, qui hominem, ut alia minuta animalia (quamvis & id stulta) ex putredine nasci posse contendit.

DE origine mali quoque Gentiles majorem in modum sua torserunt cerebella, sed frustra; res quippe est facti, quod absque fide historica nullo ingenii acumine investigari potest; hinc in devia quaelibet sunt abrepti; gravissime autem errarunt illi, qui duo effinxerunt contraria universi principia; unde Manichaeismus demum, Ecclesiæ fatalis, extitit. Quomodo malum, & morale & Physicum in mundum sit propagatum, vere non minus quam simpliciter exponit Moses; in cuius narratione, nisi placuerit nugari, ratio nihil

nihil habet, qvod desideret. Qvāmobrem satis admirari non possumus, qvomodo, qvi revelationem adgnoscunt Philosophi, ab illa abstrahendo, nodum rationi insolubilem, ratione solvere adgredituntur. Qvi vero hic facta Divina sub rationis examen revocant, longe magis desipiunt, qvam si rusticus, tugurio suo adfixus, de eqvilibrio statuum Europæ succiperet ratiocinari. Hinc notorium illud certamen inter Bælium & Leibnitzium (si modo a parte hujus fuit serium) in meras desinit nugas.

Apb. IX.

DIluvii a Mose descripti, tot ac tanta variis in locis etiam in septentrione nostro reperiuntur vestigia, ut si hac de re S. fileret Historia, ejusmodi qvid contigisse vel inde colligeretur.

Apb. X.

IN confusione Lingvarum Babelica, de qua com memorat Moses, novas omnino extitisse lingvas, quidqvad dicant viri quidam eruditissimi, res ipsa docet. Tanta enim est qvasdam inter lingvas discrepanzia, ut ab una matre, naturali modo successu temporis enasei non potuerint.

Apb. XI.

CIruncisionem Deus mandavit Abrahamo in obsignaculum foederis, cum eo initi, *Gen. XVII. v. 11.* Nec ullo probabitur argumento, ritum circumcidendi in Agypto prius obtinuisse; qvin potius credibile est, Ismaëlem, ducta uxore Agyptica, *Gen. XXI. v. 21.* hunc morem apud Agyptios indu-

induxisse: præsertim qvum Ægyptii decimo tertio ætatis anno fuerint circumcisi; * Ismaël quoque totidem annos natus, circumcisionem paſlus commoretur *Gen. XVII. v. 25.* Qui vero originem circumcisionis derivarunt ex Ægypto, ut Herodotus ** Diodorus Siculus *** & Strabo ****, horum error ex alio prognatus est errore; crediderunt quippe, Iudæos Ægyptiacæ esse originis, cui tertium addit mendacium Herodotus, alterens, quod de circumcisione refert, ipsa Syrorum, qui sunt in Palæstina, h. ē. Judentorum confessione constare.

Aph. XII.

NEMINI mirum videatur, Israëlitas commoratione sua in Ægypto, in tantam excreuisse multitudinem, qvanta circa exitum eorum fuisse commemoratur *Exod. XII. v. 37.* Nam I. populus hic natura temper fuit, atque etiamnum est tœcundissimus. II. Ægyptus locus erat saluberrimus & fœcunditati promovendæ aptissimus. III. Solum Ægypti feracissimum tot incolas sustentare potuit. IV. His omnibus accessit promissio Divina de multiplicando semine Abrahami *Gen. XV. v. 5.* & eidem respondens benedictio singularis.

Aph. XIII.

FERTILISSIMAM olim fuisse terram Canaan, tam Sacri quam profani testes uno ore confirmant. Et quomodo alioquin sufflectura fuisse vastæ adeo mul-

* *Joseph. Libr. X. Ant. cap. 12, 13. Euseb. Libr. VI. præparat. Evang. cap. X. ** Libr. II. cap. CIV. *** Libr. I. pag. 24. **** Geogr. Libr. XVII.*

7

multitudini alendæ, qvæ ex agricultura & re pecunaria vivebat? Nec ab antiquis dissentunt, qui recentiori ætate terræ sanctæ descriptiones dederunt; & si quid pristinæ fœcunditatis desideretur, id culturæ deficienti est tribuendum.

Apb. XIV.

Audacter nimis ingenuo indulgent, qui rationibus instituti agni paschalisi, in S. codice luculentè expressis, substituunt aliam, nimirum ut excitaret in Israëlitis horrorem cultus Idololatrici, quo arietem Ægyptii prosequerentur. Nec enim ulla suppetit ratio, cur si hic finis divinitus fuisse intentus, & veteris & novi fœderis revelatio tam alto illum premeret silentio.

Apb. XV.

Qui in explicando transitu Israëitarum per mare rubrum, vel tantillum tribuunt ordinario aquarum refluxu, horum conjectura vix ac ne vix quidem cum S. Historia conciliari potest *Exod. XIV. v. 22-29.* Quid? quod viri doctissimi ostenderint, secundum sicutum naturæ cursum tempore exitus aquas altissimas esse debuisse.

Apb. XVI.

Nec admittenda est sententia Hermanni von der Hardt, assertoris, columnam illam nubis & ignis Israëlitas antecedentem, tuisse ignem sacrum & perpetuum, qui noctu clarissime eluxerit, sole autem fulgente, ejusque lucem opprimente, fumo speciem nubis exhibuerit. Nullum hujus rei vesti-

vestigium apud Mosen occurrit, verum describitur ista columna ut insigne miraculum: Num. XIV. v. 14. Qvod si ignis naturalis fuisset, qvomodo impeditre potuisset, ne Israëlitæ & Ægyptii convenienter? Exod. XIV. v. 20.

Apb. XVII.

Non defunt, qvi existiment, aqvam amaram de qua Exod. XV. v. 23, vi medica ligni a Moïse immisi, dulcem & potabilem factam fuisse; qvod etiam tensisse videtur Syracides cap. XXXVIII. v. 4, 5: verum, præterqvam qvod id sicut Moïses, ægre omnino concipi potest, ea ligni, qvod demumcunque fuerit, virtus naturalis, qvæ aqvæ, tantæ multitudini sufficientis, naturam illico immutaret.

Apb. XVIII.

Moses non erat Rex Israëlitarum, sed Dux in Republica Theocratica, ex particulari Dei ius-
su & auctoritate omnia administrans. Idem non Propheta solum, qvia futura prædictit multa, sed major Propheta, qvum quotidiana fere cum Deo instituit colloquia: Num. XII. v. 6, 7, 8 &; tanta patravit miracula, qvanta Prophetarum nemo.

Apb. XIX.

Eo illustriora sunt miracula ista, qvia plurimum in myriadum conspectu facta fuerunt. Sic confirmanda erat legum Mosaicarum Divina auctoritas.

Apb. XX.

Quemadmodum leges Mosaicæ Deum ipsum habent auctorem; ita nec pluribus opus est argumentis,

mentis, ut adstruatur, qvod sint justissimæ, æquisimæ & optimis rationibus nixæ.

Aph. XXI.

LEx moralis decem præceptis comprehensa, & variis præterea sanctionibus illustrata, in natura rationali, constitutione generis humani, & qvod palmarium est, ipsa justitia divina, æterna & immutabili fundatur; nec a lege naturali distinguitur, nisi diverso patefactionis modo & graduall rigoris differentia.

Aph. XXII.

LEges forenses statui Reipublicæ Judaicæ sapientissime erant accommodatæ, qva everla, ipsæ quoqve cessarunt.

Aph. XXIII.

LEgum ceremonialium, cultum sacrum, & qvæ ad illum spectant, definitientium, universalis & qvidem primaria ratio erat typica, ut nimirum præfigurarent venturum messiam *Col. II. v. 17. Hebr. X. v. 1.* Juris quoqve hujus observantia Israëlitæ a gentilibus erant separandi *Eph. II. v. 15.* Nonnullis rerum memorabilium conservanda fuit memoria; qvorum pertinet festum tabernaculorum, & qvod de eo præcipitur *Levit. XXIII. v. 42, 43.* Dicunt etiam alias rationes morales qvibusdam tubesse, ut e. g. qvæ de variis purgationum generibus mandantur, contineant commonefactiones de sectanda animi puritate &c. Nec defunt, qui caussas etiam medicas hic qværant, in iis e. g. qvæ stantur

tuuntr de abstinentia ab esu qvorundam animantium, qvamvis eiusmodi sanctiones potius ad leges forenses spectarent. Leges ceremoniales cum toto cultu levitico exauctioratas esse post adventum Messiae, notorium est.

Aph. XXIV.

Quodominus in eorum sententiam concedamus, qvi affirmant Deum in legibus qvam plurimis, praesertim illis, qvæ cultum sacrum concernunt, institutis gentium se attemperasse, obstat expressum interdictum Divinum, ne Israëlitæ vel tantillum se moribus gentilium conformarent *Deut. XII. v. 30, 31*. Hinc etiam omnes gentilismi reliquiae eradicandæ fuerunt *v. 2, 3*. Sic etiam prohibita erant conjugia cum gentilibus, ne seducerentur ab illis *Deut. VII. v. 3*. Imo jus hoc ipsum foret obex contra gentilismum, qvod omnino largiuntur, qvi in illo multa gentilium & singulatim Zabiorum ritibus opposita fuisse contendunt.

Aph. XXV.

Non adeo liquida est convenientia inter instituta Israëlitica & pagana, ut videtur illis, qvi omnia promiscue arripiunt, suæ hypothesi speciem additura. E. g. Cherubim qva forma fuerint, tam est incertum, qvam qvod incertissimum; proinde qvibus cum simulacris Ægyptiacis recte comparabuntur? Nec minus in obtuso later, Urim & Tummim qvid fuerit, an res duæ a se invicem distinctæ, an una, an ipsum pectorale sacrum, an aliquid

aliqvid ab eo diversum, & quid demum. Qvod i-
gitur fuerit instrumentum concavum, effigiem hu-
manam referens, simulacris gentilium Teraphim
dictis simile siisdemque substitutum, id vero non
conjectura est sed hariolatio.

Aph. XXVI.

QVOD si vel aliquia inveniretur convenientia in-
ter Israëlitarum ritus atque conuentudines
gentilium, hæc tamen si res ipsæ cum suis circum-
stantiis considerentur, adeo est exigua, ut vix ulla
eius habenda sit ratio; prout satis constat, nunquam
extitisse populos, qvorum instituta tantum inter se
discrepabant, quantum Israëlitica a paganis. *

Aph. XXVII.

Quemadmodum vera religio est omnium anti-
qvissima, ita nec dubium, qvin cum ejus ex-
ercitio primitus aliqui conjuncti fuerint ritus; præ-
fertim qvia nulla negotia humana, latenter majoris
momenti, illis carere possunt: qvum autem homi-
nes ita sint comparati, ut ritus haud raro tenacis-
sime conservent, rerum qvæ illis designatae fuerant,
obliti, hinc factum, ut locum religionis veræ occu-
pante idolatria, ritus illi proprii in hac mane-
rent superstites, usibus primæ ipsorum institutioni
contrariis adhibiti; qvi proinde licet fuerint in gentili-
smo, ad gentilismū tamē, in se spectati, non pertinent.

Aph. XXVIII.

* Corn. Tacitus hist. Lib. V. cap. 4. Moses . . . novos ritus
contrariosque caeteris mortalibus, indidit. Profana illis
(Iudeis) omnia qvae apud nos sacra rursum conces-
sa apud illos, qvae nobis incesta.

Deum esse colendum, ratio quidem intelligit; qvod vero id sacrificiis fieri debeat, neutiquam adleqvi potest, præsertim qvum natura humana a sangvinis effusione abhorreat. Sacrificia igitur a speciali mandato divino originem duxerunt *Hebr. XI. v. 4.* atqve sic primum extiterunt in Ecclesia; qvæ deinde homines a veri Dei cultu in gentilismum prolapsi, retinuerunt, veram instituti istius rationem, soli Ecclesiæ perspectam, ignorantēs.

NEc dubitamus asserere, apud gentiles nonnulla extitisse, qvæ ad religionem naturalem potius qvam ad paganismum spectabant, demitis tamen, qvi illis adhærebant, abusibus. Sic ob beneficia Divina festos celebrarunt dies, qvod in se licitum fuit imo justum. Sic & Judæorum & gentilium neomaniis una eademqve esse potuit ratio, qvamvis præterea multum inter se differrent.

HInc igitur apparet, qvam lubrica sit eorum argumentandi ratio, qvi ex qualicunque rituum apud gentiles deprehensorum cum Israëliticis congruentia, hos illis originem debere colligunt. Hi non fortius concludunt, qvam si, qvum homini multa sint cum brutis animantibus communia, inde qvis vellet deducere, Deum ad imaginem istorum hominem effinxisse.

T A N T U M.